

TÜRKİYE'DE TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASI REKABET GÜCÜ: AKÜ ENDEKSİ İLE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF TEXTILE AND APPAREL SECTOR IN TURKEY: A COMPARATIVE ANALYSIS WITH RCA INDEX

Doç. Dr. Ferhat PEHLİVANOĞLU

Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Kocaeli/Türkiye

Doktora Öğrencisi Kadir GÖÇERİ

Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Kocaeli/Türkiye

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1183>

Reference : Pehlivanoglu, F. & Göçeri, K. (2018). "Türkiye'de Tekstil Ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü: Akü Endeksi İle Karşılaştırmalı Bir Analiz", International Social Sciences Studies Journal, 4(28): 6523-6533

ÖZ

Günümüzde ülkelerin dış ekonomik ilişkilerinde üstünlüğünün temel belirleyicilerinden biri uluslararası rekabet gücüdür. Küreselleşmenin ivme kazanmasının bir sonucu olarak ülkeler arasında dış ticaret ilişkilerinin yoğunlaşması rekabetin giderek artmasına neden olmaktadır. Özellikle Türkiye ekonomisi gibi yüksek cari açık veren gelişmekte olan ülkelerin makro ekonomik programlarında, rekabet gücünün artırılması temel hedef olarak belirlenmektedir. Bu noktada Türkiye'de 'iktisadi büyümenin motoru' olarak ifade edilen imalat sanayi sektörlerinin dış ekonomik performansı ve dolayısıyla rekabet gücü büyük önem arz etmektedir. Gerek GSYİH içinde aldığı yüksek pay gerekse ihracattaki olumlu performansı nedeniyle Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün uluslararası rekabet gücü diğer sektörlerle kıyasla daha stratejik bir konumdadır.

Literatürde uluslararası rekabet gücünün ölçümüne ilişkin çok sayıda yöntem olmasına rağmen en yaygın ve en sık kullanılanı Balassa'nın geliştirdiği Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ) endeksidir. AKÜ endeksi, ülkenin herhangi bir mal veya sektör ihracatının toplam ihracattaki payı ile aynı mal veya sektörün dünya ihracatının toplam dünya ihracatındaki payı kıyaslanarak hesaplanır. Bu anlamda AKÜ endeksi sayesinde bir ülkenin herhangi bir mal veya sektörde, dış dünyaya karşı karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olup olmadığı rahatlıkla saptanır.

Bu çalışmanın amacı, 1996-2015 döneminde Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün uluslararası rekabet gücünü sektörün en yüksek 10 ihracatçı ülkesi ile karşılaştırarak analiz etmektir. Bu doğrultuda çalışmada, uluslararası rekabet gücü ölçümünde Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ) endeksi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rekabet Gücü, Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü, AKÜ Endeksi, Dış Ticaret.

ABSTRACT

At the present time, one of the main determinant of countries' superiority in foreign economic relations is international competitiveness. As a result of the acceleration of globalization, intensification of foreign trade relations among countries causes competition to gradually increase. Especially in the macro economic programs of developing countries, which give a high current account deficit such as the Turkish economy, increasing competitiveness is determined as the main target. At this point, the foreign economic performance of manufacturing industry sectors, which are referred to as "engine of economic growth" in Turkey, and hence the competitiveness, are of great importance. Due to its high share in GDP and its positive performance in exports, the international competitiveness of Turkish textile and apparel sector is more strategic in comparison to other sectors.

In spite of there are many methods for measurement of international competitiveness in the literature, its the most widespread and the most frequent used is Revealed Comparative Advantages (RCA) index developed by Balassa. The RCA index is calculated by comparing the share of the country's any goods or sector export in total exports and the share of the same goods or sector's world exports in total world exports. In this sense, by means of the RCA index, it can be easily determined whether a country has comparative advantage against the outside world in any goods or sectors.

The aim of this study is to analyze the international competitiveness of Turkish textile and apparel sector in the period of 1996-2015 by comparing with top 10 exporters countries of sector. In this study, Balassa's RCA index was used to measure international competitiveness.

Keywords: Competitiveness, Textile and Apparel Sector, RCA Index, Foreign Trade.

1. GİRİŞ

Rekabet gücü günümüzde bütün ülke ekonomilerinin başarılarının ve güçlü bir yapıya sahip olmalarının temel koşuludur. Ülke ekonomileri giderek artan ticaret ilişkilerine paralel olarak küresel piyasalarda ayakta kalabilmek adına rekabet gücünü arttırmaları gerekmektedir. Nitekim neredeyse bütün ekonomiler sürdürülebilir kalkınma anlayışı çerçevesinde temel hedef olarak uluslararası rekabetçiliğini arttırmayı belirlemiştir. Rekabet gücünün artışı, ülke ekonomisinde firma karlılığının artmasına, üretim ve ihracat potansiyelinin yükselmesine ve kaçınılmaz olarak refah düzeyinin artmasına olanak sağlamaktadır.

Ülkelerin büyüme ve kalkınma aşamalarının temel itici güçlerinden birinin imalat sanayi olduğu kabul edilmektedir. İmalat sanayinde rekabet gücünü artıran ülkelerin bugün gelişmiş ülke olarak görülmesi bunun bir kanıtı niteliğindedir. Bu bağlamda gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye'nin kalkınma aşamasında imalat sanayi yadsınamaz bir role sahiptir. Türkiye'de imalat sanayi sektörlerinin uluslararası rekabetçiliğinin artırılması; ülkemizin milli gelirini, istihdamını, ihracat potansiyeli yükseltmesinin yanı sıra cari açık ve işsizlik gibi makroekonomik sorunların giderilmesi suretiyle sürdürülebilir bir büyüme yapısına kavuşulmasında da anahtar rol oynamaktadır.

Kuşkusuz tekstil ve hazır giyim sektörü gerek GSYİH içinde aldığı pay ve istihdam sağlayıcı etkisi gerekse yüksek ihracat potansiyeli nedeniyle Türk imalat sanayinin lokomotif sektörlerinden biri olma niteliğine sahiptir. Sektör her yıl sağladığı yüksek net döviz gelirleri sayesinde dış ticaret dengesine de olumlu katkılar yaratmakta ve cari açığın genişlemesini sınırlamaktadır. Yurt içi talebi aşan üretim kapasitesiyle bu sektör Türkiye'nin uluslararası piyasalara pazarladığı ürün grupları arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Bu itibarla tekstil ve hazır giyim sektörünün Türkiye'nin uluslararası rekabet gücündeki payı yadsınamaz büyüklüktedir.

Emek yoğun sektörlerin başında gelen tekstil ve hazır giyim sektörü ülkemizde özellikle 1950'li yıllardan itibaren yurt içi talebi aşacak düzeyde üretim kapasitesini genişletmiştir. Bu dönemle beraber dış pazarlara yönelik üretime geçen sektör giderek artan ölçüde ihracat düzeyini arttırmıştır. Özellikle Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından 1963-1967 dönemini kapsayan birinci ve 1968-1972 dönemini kapsayan ikinci beş yıllık kalkınma planları kapsamında teşvik programlarının uygulanmasıyla tekstil ve giyim sektörü 1980'li yıllarla birlikte ihracat odaklı gelişim kaydetmiş ve Türkiye ekonomisinin önde gelen döviz gelir kaynaklarından biri olmaya başlamıştır (Ulusal İstihdam Stratejisi, 2016). TÜİK verilerine göre 1976 yılında 313 milyon dolar tekstil ve hazır giyim ihracatı gerçekleştirilirken bu düzey izlenen yıllarda giderek artarak; 1980 yılında 452 milyon dolara, 1990 yılında 4,7 milyar dolara, 2000 yılında 10 milyar dolara ve son olarak 2015 yılında ise 26 milyar dolara ulaşmıştır.

Gelişmekte olan ülkeler açısından hayati öneme sahip tekstil ve hazır giyim sektörünün gelişimi genellikle işgücü maliyetleri tarafından şekillenmektedir. Günümüzde Bangladeş, Çin, Hindistan, Hong Kong ve Vietnam gibi ülkeler ucuz işgücü sayesinde tekstil ve hazır giyim sektörünün imalatı ve tedarikinde önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır. Buna ilave olarak DTÖ'nün 1 Ocak 2005 yılı itibarıyla tekstil ve hazır giyim ticaretine ilişkin kotaları kaldırması ile bu ülkeler tekstil ve hazır giyim piyasasında ihracatlarını ve rekabet güçlerini dikkate değer biçimde arttırmış ve dünya ticaretinden oldukça yüksek pay almaya başlamışlardır.

Günümüzde tekstil ve hazır giyim sektörü gelişmekte olan ülkelerin hakimiyeti altında yer almaktadır. Gerçekte sektörde en yüksek ihracatçı ülkelere bakıldığında Çin, Hindistan, Bangladeş ve Vietnam'ın ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu noktada Çin'in performansı ayrı bir önem arz etmektedir. Dünya Bankası verilerine göre Çin 2015 yılında dünya tekstil ve hazır giyim ihracatının yaklaşık %34'üne sahip durumdadır.

Bu çalışmada Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün AKÜ endeksi ile uluslararası rekabet gücü analiz edilmiştir. Bununla birlikte Türkiye'nin bu sektördeki uluslararası rekabet gücü, dünyada en yüksek tekstil ve hazır giyim ihracatı gerçekleştiren ilk on ülke (Çin, Hindistan, İtalya, Almanya, Bangladeş, Vietnam, Hong Kong, ABD ve İspanya) ile karşılaştırılmıştır. Bu çalışma 1996-2015 dönemini kapsamaktadır.

2. ULUSLARARASI REKABET GÜCÜ VE ÖNEMİ

Son yıllarda küreselleşmenin etkisiyle dünya ekonomisinde önemli değişimler meydana gelmektedir. Küreselleşmenin mal, hizmet ve sermaye hareketlerini ülkeler arasında daha yoğun hale getirmesi, piyasalarda rekabetçiliğin daha da artmasına neden olmaktadır. Artan rekabetçilik ortamı ise ülke ekonomilerinin uluslararası ticaretten daha yüksek katma değer elde etmek için çabalamasına yol

açmaktadır. Bu anlamda ülke ekonomilerin rekabet gücü önemli bir makroekonomik performans ölçütü olarak ön plana çıkmaktadır.

Uluslararası rekabet gücü kavramı genellikle ulusal ekonomilerin makroekonomik performanslarını analiz etmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu gösterge ile bir ülke ve onun ticaret partnerleri için uluslararası ticaret trendini açıklamaya yardımcı olacak bir dizi iktisadi özellik karşılaştırmaktadır (Durand & Giorno, 1987: 149). Bu bağlamda uluslararası rekabet gücü esasen ülkeler arasındaki ekonomik performans karşılaştırmasını yansıtmaktadır.

İktisat literatüründe rekabet gücüne ilişkin pek çok tanımlama mevcuttur. OECD(2018)'ye göre rekabet gücü, bir ülkenin mallarını uluslararası pazarlarda satabilme avantajı veya dezavantajının ölçümü olarak tarif edilmektedir. 1979 yılından beri ülkeler arasındaki rekabet gücünü ölçen Dünya Ekonomik Forumu (2016) ise bu kavramı farklı bir perspektiften ele alarak, "ülkenin etkinlik düzeyini belirleyen kurumlar, politikalar ve faktörler kümesi" olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda rekabet gücü oldukça geniş yelpazeye tanımlanabilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun temel nedeni bu göstergenin tanımının incelenen alana göre değişkenlik göstermesidir.

Buna karşın genel anlamda kabul gören tanıma göre rekabet gücü, ülkenin serbest piyasa koşulları altında bir taraftan hane halklarının reel gelir düzeyini artırırken diğer taraftan da yurt içinde üretilen mal ve hizmetleri uluslararası piyasalara sunabilme ve bunları pazarlayabilme kabiliyetini ifade etmektedir. Ülkenin uluslararası açıdan rekabetçiliği ise, mikro anlamda firmaları, makro anlamda ise endüstri veya sektörün rekabet gücüne göre değişkenlik göstermektedir. (Şahin, 2016: 709-710).

Ülke ekonomilerinin rekabet gücünü belirleyen çok sayıda etken vardır. Mikro açıdan bakıldığında firmaların ürettikleri malların maliyeti, fiyatı ve niteliği o firmanın uluslararası rekabet gücünü belirlemektedir. Bununla beraber firmaların örgütlenme biçimi, yönetimi, bulunduğu sektördeki rekabetin yoğunluğu, fiyat tespitinde firmanın etkililiği, ölçek ekonomileri ve emek verimliliği de rekabet gücünü önemli ölçüde etkilemektedir (Aktan & Vural, 2004: 3).

Ülkenin uluslararası rekabetçiliğinin artırılması, verimlilik konusundaki olumlu performansına ve kaynaklarını yüksek katma değerli ekonomik faaliyetlere yönlendirebilme kabiliyetine bağlıdır. Uluslararası rekabet gücünü yalnızca yüksek ihracat yapabilme veya dış ticaret dengesini iyileştirme yeteneği olarak tarif etmek doğru değildir. Bu gösterge aynı zamanda, milli gelir ve istihdam seviyesini artırabilme, refah seviyesinde yeterli ve sürekli artışlar sağlayabilme ve son olarak uluslararası pazar payını genişletebilme yeteneğidir (Aktan & Vural, 2004: 12).

M. E. Porter gelişmiş ülkelerin ekonomik performanslarındaki sürdürülebilirliğini, karşılaştırmalı üstünlükler kavramı ile açıklamaktadır. Porter karşılaştırmalı üstünlükler kavramını düşük maliyetle üretim gerçekleştirebilme ve maliyet artışı kaynaklı yükselen fiyatları değiştirebilme kabiliyetine sahip olma olarak iki şekilde değerlendirmiştir. Ona göre bir ülkenin bu iki alternatiften bir tanesine sahip olması halinde üstünlüğünden söz edilebilmektedir. Porter, karşılaştırmalı üstünlüğün yanında rekabet gücü kavramından da bahsetmiş ve her iki kavramında temelde karşılaştırmalı maliyetlere dayandığını belirtmiştir. Bu çerçevede ona göre bir ülkenin dış dünyaya karşı karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olması aynı zamanda dış dünyaya karşı rekabetçi olduğu anlamına gelmektedir (Erkan, 2011: 96).

3.DÜNYA TİCARETİNDE TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNÜN GENEL GÖRÜNÜMÜ

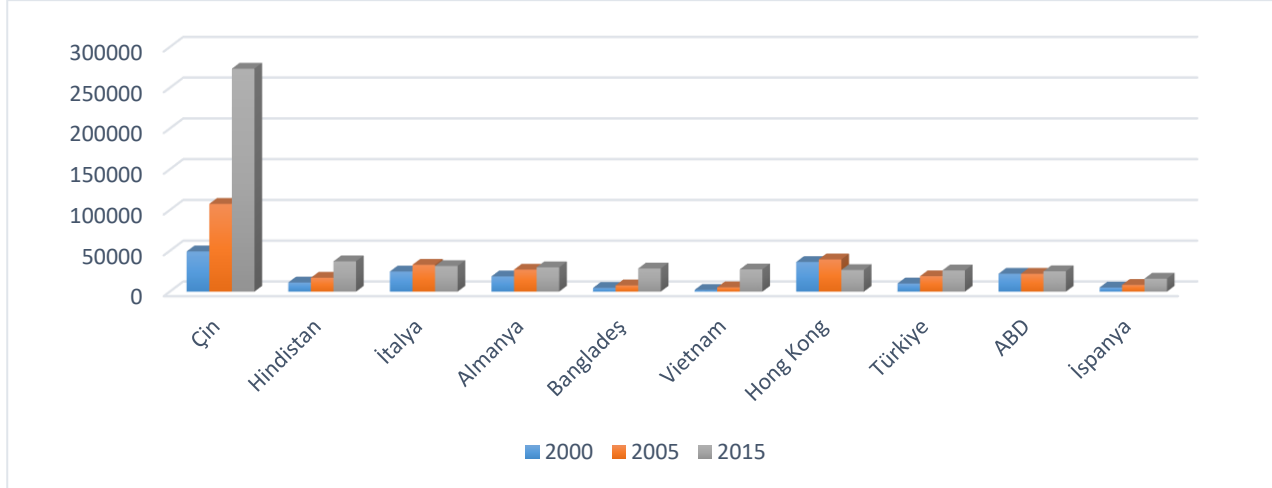
1980'li yıllarla birlikte artan küreselleşme olgusu, uluslararası tekstil ve hazır giyim ticaretinde önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Bu dönemle beraber dünya tekstil ve hazır giyim ticareti ciddi ölçüde artış göstermiş, sektörün dünya ihracatı 1970 ile 1980 yılları arasında 97,4 milyar dolar yükselerek yaklaşık %18 oranında artış yaşamıştır (Dickerson, 1991: 134). Bunun yanı sıra yaklaşık son otuz yılda bu sektörün üretim kapasitesinin neredeyse yarısı gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru kaymıştır. Bu itibarla gelişmekte olan ülkeler tekstil ve hazır giyim sektör pazarındaki paylarını dikkate değer biçimde arttırmışlardır (Bashimov, 2017: 5).

Tekstil ve hazır giyime ilişkin kotaların bütünüyle kaldırılması, 2000'li yıllarda dünya ekonomisinde bu sektör ürünlerinin arz ve talep tarafında ciddi ölçüde rekabetin artmasına olanak sağlamıştır. Özellikle ABD, Japonya ve Almanya gibi büyük ülkelerde piyasa aktörlerinin satın alma kararlarında fiyatın önemi büyük oranda artmıştır. Hazır giyim sektöründe tüketicilerin belirli kalitedeki malları daha düşük fiyatlardan talep etmesi bu sektörde rekabetin hızla artmasına neden olmuştur. Benzer biçimde perakendecilik yapan firmaların çeşitlilik kazanması ve faaliyet alanını genişletmesi sektörde fiyat rekabetini arttıran diğer nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya tekstil ve hazır giyim ticaretinde

esas önemli olay, Çin'in 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmasıdır. Üyelikle beraber Çin, DTÖ'nün Tekstil ve Giyim Anlaşmasına taraf olmuş ve 2005 yılında kotaların kaldırılmasının da etkisiyle sektörde ihracatını dikkate değer biçimde arttırmıştır. Bu bağlamda Çin, dünya tekstil ve hazır giyim sektöründe önemli bir pazar haline gelmiştir (T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2016: 8).

2008 yılında ABD'de başlayıp bütün dünyaya yayılan Küresel Finans Krizinin etkisiyle 2009-2010 yılları arasında tekstil ve hazır giyim sektörünün küresel ticaretten aldığı pay yaklaşık %15 oranında gerileme kaydetmiştir. Bu durum özellikle en büyük tekstil ve hazır giyim ithalatçısı AB ülkelerindeki durgunluğun artmasıyla ilişkilendirilmiştir. Fakat sektördeki olumsuz görüntü 2011 yılı itibariyle düzelmeye başlamıştır. 2011 yılı itibariyle dünya tekstil ihracatı, toplam dünya ticaretteki artışa paralel bir biçimde %17'ye varan düzeyde artarak 294 milyar dolara, hazır giyim ihracatı ise %17'lik artışla 412 milyar dolara yükselmiştir (Ekti, 2013: 8).

Şekil 1. Dünya'da En Yüksek Tekstil ve Hazır Giyim İhracatı Gerçekleştiren 10 Ülke (Bin Dolar)

Kaynak: WITS, 2018

Şekil 1'de dünyada en yüksek düzeyde tekstil ve hazır giyim ihracatı gerçekleştiren ülkeler gösterilmektedir. 1996 yılından beri ihracatını önemli ölçüde artıran Çin 2015 yılı itibariyle sektörde en yüksek ihracatçı ülke konumunda yer almaktadır. Çin'i sırasıyla Hindistan, İtalya, Almanya, Bangladeş, Vietnam, Hong Kong, Türkiye, ABD ve İspanya takip etmektedir. Dünya tekstil ve hazır giyim ihracatında en yüksek payı %33,8 ile Çin alırken onu sırasıyla %4,60 ile Hindistan, %3,88 ile İtalya, %3,69 ile Almanya ve %3,50 ile Bangladeş takip etmektedir.

4. TÜRKİYE'DE TEKSTİL VE HAZIR GIYIM SEKTÖRÜNÜN DIŞ TİCARET YAPISI

Türkiye'de tekstil ve hazır giyim sektörü, 1980 yılından sonra izlenen ihracata dayalı sanayileşme modeli ile birlikte hızlı bir şekilde büyüme kaydetmiş ve sektöre yönelik yatırımlar artış göstermeye başlamıştır. Buna paralel olarak tekstil ve hazır giyim sektörü, Türkiye ekonomisinin dış ticarete en önemli ihracatçı sektörü olmuş ve toplam ihracattaki payını artıran ölçüde genişletmiştir. Nitekim Dünya Bankası verilerine göre 2016 yılı itibariyle Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim sektörü, toplam ihracattan yaklaşık %20'ye yakın pay almaktadır. Bu anlamda tekstil ve hazır giyim sektörü, Türkiye'nin ihracat bileşenleri içerisinde ciddi bir döviz gelir kaynağı olma niteliğine sahiptir.

1995 yılında AB ile imzalanan Gümrük Birliği anlaşmasının 1996 yılında yürürlüğe girmesiyle beraber yerli tekstil ve hazır giyim üreticileri tarafından büyük bir ihracat artışı beklentisi doğmuştur. Anlaşmanın henüz yürürlüğe girmediği 1990-1995 döneminde yalnızca tekstil üretimi için yaklaşık altı milyar dolarlık bir yatırım söz konusu olmuştur. Öyle ki bu durum Türkiye'yi tekstil makineleri konusunda dünya ticaretinde önemli bir pazar haline getirmiştir. Oysa ki bu beklentiler anlaşmanın ardından karşılanamamıştır. Sektöre ilişkin üretim araçlarına yapılan yatırım artışının aşırı kapasiteye neden olması ve buna ek olarak Euro/Dolar paritesindeki yükselişin Avrupa piyasalarını durgunluğa sürüklemesi Türk tekstil ve hazır giyim sektöründeki bu olumlu beklentinin gerçekleşmemesine neden olmuştur (Kök & Çoban, 2005: 6).

1995 yılında DTÖ tarafından yürürlüğe konulan Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşması, bu sektörün ticaretine ilişkin kotaları 2005 yılında kaldırmıştır. Yaklaşık 40 yıl boyunca DTÖ mevzuatlarının kapsamı dışında tutulan tekstil ve hazır giyim ticareti bu tarihten sonra örgütün sistemine entegre edilmiştir. Bu gelişme

özellikle Çin ve sektörde öncü konumda olan diğer Asya-Pasifik ülkelerinin tekstil ve hazır giyim sektöründe ihracat düzeyini ciddi ölçüde arttırırken, Türkiye bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Türkiye'nin en büyük ihracat partneri olan AB'ye yönelik tekstil ihracatı bu dönemle beraber görece düşüş göstermiştir. Uluslararası ticarete köklü değişiklikler getiren bu anlaşma hiç şüphesiz sektörde uluslararası rekabetin daha da kızışmasına olanak sağlamıştır. Buna ilave olarak, Türk tekstil ve hazır giyim sektörü anlaşmanın ardından geleneksel ürünlerin yerine katma değeri yüksek ürünlerle markalaşmaya ve dış ticarete üstünlük kurma çabası içerisine girmiştir (İAOSB, 2012; Eren, 2014: 212).

Tablo 1. Türkiye’de Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Dış Ticaret Bilançosu (Milyon Dolar)

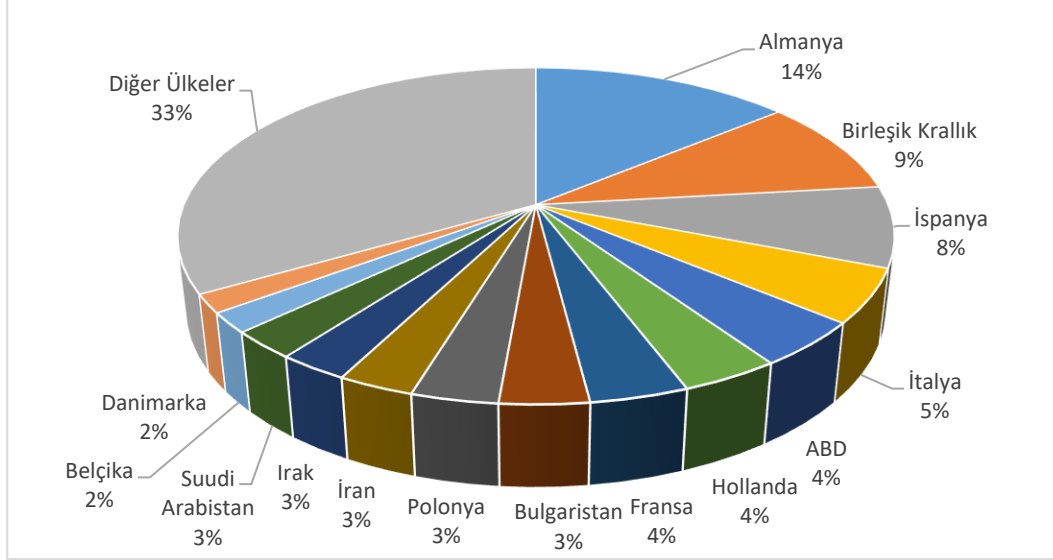
Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi	Dış Ticaret Hacmi	İhr./ Top.İhr.	İth./ Top.İth.
1996	8.686	2.784	5.902	11.470	37,68	6,48
1997	9.819	3.610	6.209	13.429	37,41	7,43
1998	10.431	3.536	6.895	13.967	38,81	7,7
1999	9.878	2.772	7.106	12.650	37,15	6,81
2000	10.013	3.454	6.559	13.467	36,43	6,37
2001	10.396	2.968	7.428	13.364	33,18	7,17
2002	12.071	4.086	7.985	16.157	33,75	7,97
2003	15.121	5.072	10.049	20.193	32,01	7,31
2004	17.604	6.283	11.321	23.887	27,89	6,44
2005	18.899	6.729	12.170	25.628	25,72	5,76
2006	19.716	7.429	12.287	27.145	23,05	5,32
2007	22.653	9.753	12.900	32.406	21,11	5,73
2008	22.781	9.634	13.147	32.415	17,25	4,77
2009	19.086	8.463	10.623	27.549	18,68	6,01
2010	21.522	11.964	9.558	33.486	18,89	6,44
2011	24.626	13.746	10.880	38.372	18,25	5,72
2012	25.169	11.355	13.814	36.524	16,51	4,81
2013	27.385	12.458	14.927	39.843	18,04	4,95
2014	29.039	12.951	16.088	41.990	18,42	5,34
2015	26.078	11.222	14.856	37.300	18,12	5,41
2016	25.991	10.928	15.063	36.919	18,23	5,52

Kaynak: WITS, 2018

Tablo 1’de görüldüğü üzere Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün ihracatı 1996 yılıyla beraber genellikle yükseliş performansı göstermektedir. 1996 yılında 8,6 milyar dolar olan sektörün ihracatı 2003 yılında 15,1 milyar dolara, 2016 yılı itibariyle ise 25,9 milyar dolara ulaşmıştır. Sektörün ithalatı ise ihracata kıyasla sürekli düşük kalmış; ithalat 1996 yılında 2,7 milyar dolar iken, 2003 yılında 5,1 milyar dolar ve son olarak 2016 yılında 10,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede incelenen dönemde Türkiye ekonomisi, tekstil ve hazır giyim sektöründe kesintisiz bir biçimde dış ticaret fazlası vermiştir. 1996 yılında 5,9 milyar dolar dış ticaret fazlası veren sektör, izlenen yıllarda bu olumlu performansını sürdürmüş ve 2003 yılında 10 milyar dolar, 2016 yılı itibariyle ise 15,1 milyar dolar dış ticaret fazlası vermiştir.

Diğer taraftan sektörün ihracatının toplam ihracattaki payına bakıldığında ise Türkiye'nin ihracatında önemli bir paya sahip olduğu rahatlıkla söylenebilir. Buna karşın, her ne kadar sektörün toplam ihracattaki payı halen oldukça yüksek görünüme sahip olsa bile, 2000’li yıllarda gerileme eğilimi içerisine girdiği açıktır. Bu durum Tablo 1’de görülmektedir. 1996 yılında toplam ihracatta %37,68 pay alan tekstil ve hazır giyim ihracatı; 2003 yılında %32,01’e 2005 yılında %25,72’ye ve 2016 yılında ise %18,12’ye gerilemiştir. Sektörün ithalatının toplam ithalattaki payı ise genellikle %5-%6 bandında kalarak istikrarlı bir seyir izlemiş olup, ihracata kıyaslandığı durumda nispeten düşük bir performans sergilemiştir.

Özellikle ihracattaki yüksek artış neticesinde dış ticaret hacminde de benzer bir olumlu performans gözlenmiş, 1996 yılında 11,4 milyar dolar olan tekstil ve giyim sektörünün dış ticaret hacmi; 2003 yılında 20,1 milyar dolara 2016 yılında ise 36,9 milyar dolara kadar yükselmiştir.

Şekil 2. Türkiye’de Tekstil ve Hazır Giyim İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı (%)

Kaynak: WITS, 2018

Şekil 2’de 2015 yılında Türkiye’nin tekstil ve hazır giyim ürünleri ihraç ettiği ülkelerin yüzdelik payı gösterilmektedir. Hiç şüphesiz sektörün ihracatında ağırlıklı payı Avrupa ülkeleri almaktadır. Bu sektörde ülkemizin en yüksek ihracatı %14 ile Almanya’ya gerçekleştirilirken bunu sırasıyla Birleşik Krallık, İspanya, İtalya, ABD, Hollanda, Fransa, Bulgaristan, Polonya, İran, Irak, Suudi Arabistan, Belçika ve Danimarka izlemektedir.

5.LİTERATÜR ÖZETİ

İktisat literatüründe tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabet gücünü göstermek amacıyla çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların önemli bir bölümü rekabet gücü ölçümünde Balassa’nın AKÜ endeksini kullanmıştır. Çalışmalarla ilgili literatür şu şekilde özetlenebilir:

Bashimov (2017), Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün ASEAN-5 ülkeleri karşısındaki rekabet gücünü analiz etmiştir. AKÜ, ASKÜ ve TBI endeksleri kullanılarak gerçekleştirilen analizin sonucunda Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün ASEAN-5 ülkeleri karşısında daha güçlü rekabetçi yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. TDI endeksi açısından ise Türkiye’nin sektörde net ihracatçı ülke olduğu sonucuna varılmıştır.

Junli(2010), Çin’de tekstil ve hazır giyim sektörlerinin rekabet gücünü ayrı ayrı analiz ettiği çalışmada yöntem olarak AKÜ endeksini kullanmıştır. 1980- 2007 dönemini kapsayan çalışmada Çin’in tekstil ve hazır giyim sektörlerinde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmasına karşın her iki sektörde de giderek artan ölçüde rekabet gücünü kaybettiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Çin’in 1980 yılında tekstil sektörü AKÜ endeksi 5,17 değerindeyken 2007 yılında 2.71’e gerilemiş, hazır giyim sektörü AKÜ endeksi ise 2001 yılında 4,18 değerindeyken 2007 yılında 3.80’e kadar gerilemiştir.

Karaalp ve Yılmaz(2013) çalışmalarında Bangladeş, Çin, Almanya ve Türkiye’nin tekstil ve hazır giyim sektöründe ABD, AB15 ülkeleri ve dünya piyasaları açısından rekabet gücünü analiz etmiştir.2000-2010 dönemini kapsayan çalışmada AKÜ endeksi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda Bangladeş’in hazır giyim sektöründe her üç piyasada da en yüksek AKÜ endeksine sahip olduğu saptanmıştır. Buna ilave olarak tekstil sektöründe ise Türkiye’nin her üç piyasada da en yüksek AKÜ endeksine sahip olduğu belirtilmiştir. Dünyada tekstil açısından ikinci ve hazır giyim açısından dördüncü en yüksek ihracatçı ülke olan Almanya’nın AKÜ endeksi açısından diğer ülkelere göre her üç piyasada da nispeten dezavantajlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Erkan(2011) çalışmasında 1993-2009 yılları arasında Türkiye’nin tekstil ve hazır giyim sektörü ihracatının rekabet gücünü AKÜ endeksi, Vollrath endeksi ve İhracat- İthalat oranı endeksi ile analiz etmiştir. Analizin sonucuna göre Türkiye’de hazır giyim sektöründeki yurt içi uzmanlaşma seviyesinin, dünya ölçeğindeki seviyeye göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında yurt içinde sağlanan yüksek uzmanlaşma seviyesinin, uluslararası düzeye yansımadağı ortaya çıkmıştır. Tekstil sektöründe ise bunun tam tersi bir sonuç elde edilmiştir.

Kaya ve Oduncu(2016) çalışmalarında 2006-2013 dönemine ait SITC Rev.3 65 kodlu Türk tekstil ürünlerinin AKÜ, RMA, RTA VE RC endeksleri ile seçilmiş ülkelere karşı rekabet gücünü analiz etmiştir. Çalışmada, Türkiye'nin incelenen dönem boyunca AKÜ endeksi değerinin kesintisiz biçimde 1'den büyük olduğu ve seçilmiş ülkelere karşı rekabet avantajına sahip olduğu tespit edilmiştir. RMA değerinde ise $RMA < 1$ şartının sağlanamadığı tespit edilmiştir. Bir diğer endeks olan RTA değerinin ise $RTA > 1$ olduğu ve dolayısıyla Türk tekstil sanayinin nispi ticaret avantajına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak RC endeksinde $RC > 0$ koşulunun sağlanarak rekabet üstünlüğüne sahip olduğu sonucuna varılmasına karşın, 2006-2012 döneminde bu değer sektörteki serbestleşmenin etkisiyle görece düşüş kaydettiği belirtilmiştir.

Gupta ve Kumar(2017) çalışmalarında HS ürün sınıflandırmasını kullanmak suretiyle 2001-2015 dönemi için Rwanda'nın ihracatını AKÜ endeksi ile analiz etmişlerdir. Analiz sonuçları, Rwanda'nın çay, kahve, farklı maden ve mineraller, ham deri ve kaplama ürünlerinde ihracatın değer olarak büyümesine rağmen AKÜ endeksinin düşük olduğu ve bu ürünlerde rekabet gücünün gerilediğine işaret etmektedir.

6.ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ VE KULLANILAN VERİLER

Bu çalışmada Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün uluslararası rekabet gücü, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi (AKÜ) kullanılarak belirlenmiştir. Bu endeks yardımıyla ülkenin belirli bir mal veya sektörde dış dünyaya karşı karşılaştırmalı üstünlüğüne sahip olup olmadığı saptanmaktadır.

Bir ülkenin belirli bir sektörün üretimi ve ihracatında daha yüksek karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olması, diğer ülkelerle kıyaslandığında o sektörden daha yüksek gelir elde etmesi anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda geliştirilen AKÜ endeksi, ülkelerin belirli mallardaki karşılaştırmalı üstünlük veya rekabet avantajının analiz edilmesi amacıyla yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Shahzad, 2015: 156).

Balassa(1965) tarafından geliştirilen AKÜ endeksi aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır:

$$AKÜ_{Cx} = \left[\frac{X_{Cx}/X_{Ct}}{X_{Wx}/X_{Wt}} \right]$$

Burada $AKÜ_{Cx}$ ilgili ülkenin(C) x malı veya sektöründe açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler endeksinin göstermektedir. X_{Cx} : ilgili ülkenin x malı veya sektöründeki ihracatını, X_{Ct} : ilgili ülkenin toplam ihracatını, X_{Wx} : dünyanın x malı veya sektörü ihracatını ve son olarak X_{Wt} : dünyanın toplam ihracatını göstermektedir. Bu kapsamda AKÜ endeksi bir ülkenin ilgili mal veya sektör ihracatının toplam ihracatını payının, aynı mal veya sektörün dünya ihracatının toplam dünya ihracatındaki payına bölünmesi ile hesaplanmaktadır.

Hesaplamanın neticesinde elde edilen değer $AKÜ > 1$ ise ilgili mal veya sektörde ülkenin dış dünyaya karşı karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu gösterir. Yani bu durumda ülke o mal veya sektörde uzmanlaşmıştır ve rekabetçiliğe sahiptir. Tersi bir durumda, elde edilen değer $AKÜ < 1$ ise ilgili mal veya sektörde ülkenin dış dünyaya karşı karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmadığı ortaya çıkar. Bu durumda ise ülkenin o mal veya sektörde uzmanlaşmamış ve rekabetçiliğe sahip olmadığı anlaşılır. Bu durumda AKÜ endeksi ne kadar yüksekse ülkenin uluslararası rekabet gücü o derece güçlüdür sonucuna varabiliriz.

Tablo 2. AKÜ Endeksinin Sınıflandırılması

Sınıflandırma	Rekabet Gücü Düzeyi
$0 < AKÜ < 1$	Rekabet Avantajı Yoktur.
$1 \leq AKÜ \leq 2$	Zayıf Rekabet Avantajına Sahiptir.
$2 < AKÜ \leq 4$	Orta Düzey Rekabet Avantajına Sahiptir.
$4 < AKÜ$	Güçlü Rekabet Avantajına Sahiptir.

Kaynak: Hinloopen & Marrewijk, 2000: 8

Tablo 2'de görüldüğü üzere AKÜ endeksinde dayalı rekabet gücünü daha detaylı analiz edebilmek adına söz konusu endeksi dört farklı biçimde göstererek yorumlayabiliriz. Bu bağlamda $0 < AKÜ < 1$ ise ülkenin ilgili mal veya sektörde rekabet avantajının olmadığı, $1 \leq AKÜ \leq 2$ ise rekabet gücünün zayıf olduğu, $2 < AKÜ \leq 4$ ise rekabet gücünün orta düzeyde olduğu ve son olarak $4 < AKÜ$ ise güçlü rekabet avantajına sahip olduğu belirtilir.

Çalışmada Türkiye ile seçilmiş ülkelerin AKÜ endeksi incelenerek rekabet güçleri belirlenecektir. Seçilmiş ülkeler, tekstil ve hazır giyim sektöründe en yüksek ihracat gerçekleştiren ülkeleri içermektedir. Bu anlamda çalışmada Türkiye'nin yanı sıra Çin, Hindistan, İtalya, Almanya, Bangladeş, Vietnam, Hong Kong, Türkiye, ABD ve İspanya ülkelerinin karşılaştırmalı üstünlük derecesi analiz edilmiştir.

Çalışmada AKÜ endeksinin hesaplanması için gerekli bütün veriler Dünya Bankası-WITS(World Integrated Trade Solution) aracılığıyla sağlanmış olup, 1995-2015 dönemini kapsamaktadır. Çalışmada AKÜ endeksi, söz konusu uluslararası kuruluştan sağlanan ürün gruplarına göre ABD doları cinsinden ülke ve dünya ihracat verileri kullanılmak suretiyle hesaplanmıştır.

7.ÇALIŞMANIN BULGULARI

Tablo 3 ve Şekil 3, Türkiye'nin de içinde bulunduğu dünyanın en yüksek tekstil ve hazır giyim ihracatçısı on ülkenin 1996-2015 dönemine ilişkin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksinin ve seyrini göstermektedir. Görüldüğü üzere Türkiye sektörde dikkate değer biçimde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip konumdadır. Bir başka deyişle Türkiye, tekstil ve hazır giyim sektöründe dış dünyaya karşı rekabetçidir. Buna karşın Şekil 3 dikkatlice izlendiğinde Türkiye'nin, özellikle DTÖ'nün 2005 yılında tekstil ve hazır giyim ticaretine ilişkin kotaları kaldırmasıyla bu sektördeki rekabet avantajını giderek düşürdüğü görülmektedir. Tablo 3'de de görüldüğü gibi 1996 yılında 6,01 ve 2004 yılında 5,53 değerinde olan AKÜ endeksi bu yıldan sonra zamanla düşme eğilimi göstermiş; 2010 yılında 4,68'e ve son olarak 2015 yılı itibariyle 4,07'ye gerilemiştir. Buna karşın 2015 yılı verisi göz önüne alınırsa ülkemiz bu sektörde hala karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Aynı zamanda dönemin ortalamasına bakılırsa Türkiye'nin 5,23 düzeyindeki ortalama AKÜ endeksi ile dönem boyunca rekabetçi bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Türkiye ve Seçilmiş Ülkelerin Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe AKÜ Endeksleri

Yıllar	Türkiye	Çin	Hindistan	İtalya	Almanya	Bangladeş	Vietnam	Hong Kong	ABD	İspanya
1996	6,01	3,69	4,36	1,8	0,68	12,33	-	3,11	0,48	0,68
1997	5,59	3,53	4,03	1,69	0,63	12,11	-	2,94	0,46	0,65
1998	5,96	3,38	4,17	1,71	0,63	13,07	-	3,03	0,47	0,71
1999	6,05	3,45	4,41	1,73	0,62	-	-	3,15	0,45	0,75
2000	6,57	3,57	4,74	1,85	0,61	15,07	2,61	3,23	0,51	0,81
2001	5,97	3,37	4,35	1,88	0,62	15,21	2,65	3,23	0,49	0,83
2002	6,11	3,22	4,11	1,84	0,59	15,41	3,26	3,02	0,51	0,88
2003	5,87	3,07	3,86	1,81	0,56	15,79	3,53	2,81	0,51	0,85
2004	5,53	2,97	3,71	1,86	0,56	16,62	3,58	2,83	0,53	0,88
2005	5,45	2,99	3,61	1,87	0,58	17,47	3,47	2,87	0,51	0,91
2006	5,17	3,19	3,53	1,86	0,58	18,98	3,67	2,83	0,49	0,96
2007	4,91	3,16	3,33	1,77	0,56	18,85	4,11	2,71	0,44	0,97
2008	4,38	3,19	3,16	1,86	0,61	21,72	4,11	2,66	0,44	1,07
2009	4,37	3,14	2,91	1,74	0,59	20,47	4,27	2,26	0,4	1,15
2010	4,68	3,13	3,05	1,75	0,59	21,58	4,56	2,12	0,45	1,13
2011	4,62	3,21	2,81	1,75	0,61	22,31	4,37	1,92	0,49	1,13
2012	4,27	3,11	2,92	1,74	0,58	22,62	4,11	1,67	0,44	1,21
2013	4,51	3,09	2,98	1,71	0,57	21,81	4,07	1,47	0,42	1,24
2014	4,54	3,02	2,99	1,72	0,57	-	4,14	1,37	0,39	1,29
2015	4,07	2,71	3,16	1,54	0,51	20,09	3,78	1,16	0,37	1,28

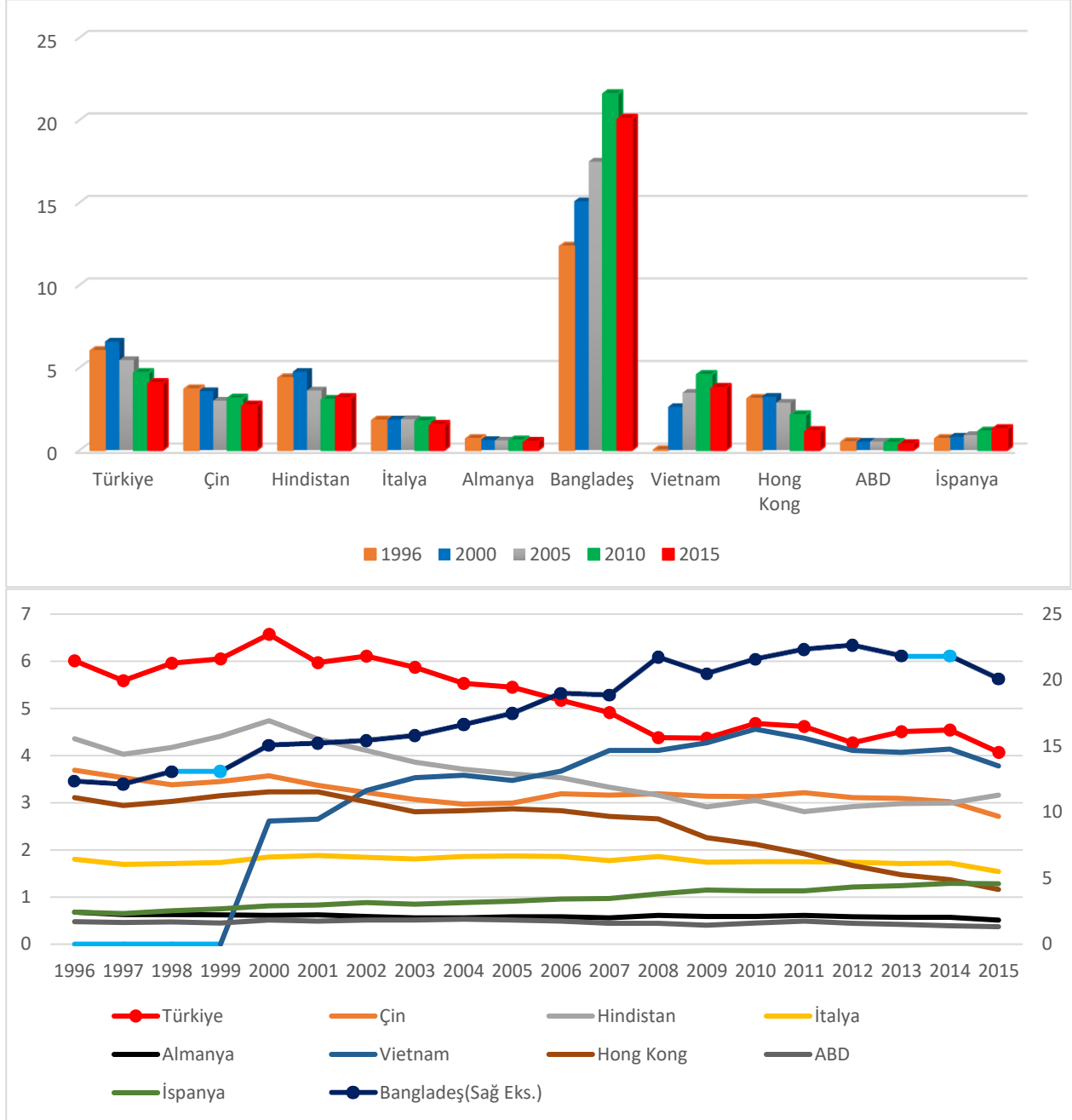
Kaynak: WITS (2018) verilerinden yararlanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Diğer taraftan dünyada en yüksek tekstil ve hazır giyim ihracatçısı beşinci ülke konumunda olan Bangladeş'in rekabet gücü bağlamında performansı anılma değeridir. İşgücü maliyetlerinin düşük olduğu Bangladeş özellikle hazır giyim sektöründeki yüksek ihracat rakamlarının etkisiyle AKÜ endeksi açısından dünyada açık ara lider konumdadır. Bangladeş'in söz konusu sektörde 1996 yılında AKÜ endeksi değeri 12,33 iken özellikle 2004 yılıyla birlikte büyük artış göstermiştir. 2004 yılında 16,62 olan AKÜ endeksi değeri 2015 yılı itibariyle 20,09'a kadar yükselmiştir. Bu anlamda Bangladeş'in tekstil ve hazır giyim sektöründe seçilmiş ülkeler arasında en güçlü rekabetçiliğe sahip ülke olduğu anlaşılmıştır.

Seçilmiş ülkeler arasında Bangladeş ve Türkiye'nin ardından tekstil ve hazır giyim sektöründe en yüksek rekabetçiliğe sahip olan ülke Vietnam'dır. Tekstil ve hazır giyim ihracatında en yüksek altıncı ülke olan Vietnam, 2000 yılında 2,61 ve 2006 yılında 3,67 değerindeki AKÜ endeksi ile orta düzey rekabetçi görünümündeyken, 2007-2014 yılları arasında rekabet gücünü arttırmış, bu dönemde ortalama 4,21 AKÜ endeksi değeriyle 4<AKÜ koşulunu sağlayarak güçlü rekabetçi konuma yükselmiştir. Tablo 3'de görüldüğü gibi Vietnam 2015 yılı itibariyle seçilmiş ülkeler arasında en yüksek rekabetçiliğe sahip üçüncü ülkedir.

Ucuz işgücü ve zengin hammaddeye sahip olmanın avantajıyla Hindistan dünyada en yüksek ikinci tekstil ve hazır giyim ihracatçısıdır. Hindistan'ın AKÜ endeksi değerine bakıldığında bu avantajdan faydalandığı görülmektedir. 1996-2002 döneminde 4<AKÜ koşulunu sağlayarak sektörde güçlü rekabet gücüne sahip olan Hindistan'ın ilerleyen dönemlerde rekabet gücünün görece zayıfladığı görülmektedir. Buna karşın Hindistan seçilmiş ülkeler arasında 2015 yılında sektörde en rekabetçi dördüncü ülke seviyesinde olmasının yanı sıra orta düzey rekabetçi bir yapıya da sahiptir.

Şekil 3. Türkiye ve Seçilmiş Ülkelerin Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe AKÜ Endekslerinin Seyri

Kaynak: WITS (2018) verilerinden yararlanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Dünyanın en büyük tekstil ve hazır giyim tedarikçisi olan Çin ise orta düzey rekabetçi bir görünüm arz etmektedir ve seçilmiş ülkeler arasında en yüksek AKÜ endeksine sahip beşinci ülke konumundadır. Çin'in 1996-2000 döneminde AKÜ endeksi değeri görece yüksek iken giderek artan küresel rekabetten dolayı zamanla düşmeye başlamış ve 2015 yılı itibariyle 2,71'e kadar gerilemiştir. Bu anlamda Çin, 2015 yılı itibariyle orta düzey rekabetçi konumda yer almaktadır.

Diğer Avrupa ülkelerinin aksine imalat sanayi üretiminin önemli bir kısmını tekstil ve hazır giyim oluşturan İtalya ihracatta da dünyada hatırı sayılır bir konumdadır. Sektörün dünyada en yüksek üçüncü ihracatçısı olan İtalya'nın sektörel rekabetçiliği ise seçilmiş ülkelere kıyasla geride kalmaktadır. Nitekim İtalya'nın incelenen dönem boyunca AKÜ endeksi değeri istikrarlı bir biçimde 1,54- 1,88 bandında

kalmıştır. Bu anlamda İtalya sektörde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmasına karşın, $1 < AKÜ \leq 2$ koşunu sağlaması nedeniyle rekabetçiliği zayıf düzeydedir. Bir başka Avrupa ülkesi olan İspanya, 2004 yılı öncesinde sektörde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip değilken, 2004 yılından sonra ihracatını ve rekabet gücünü artırarak tekstil ve hazır giyim sektöründe karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmuştur.

Geçmişten beri küresel tekstil ve hazır giyim tedarikçisi olan ve halihazırda sektörde yedinci en büyük ihracatçı konumda olan Hong Kong ise rekabet gücü bağlamında seçilmiş ülkeler arasında sekizinci sırada yer almaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektöründe küresel rekabetin arttığı 2005 yılının ardından Hong Kong'un bu alanda rekabet gücünün giderek düştüğü görülmektedir. 1996-2005 yılları arasında ortalama 3,02 düzeyinde AKÜ endeksine sahip olan Hong Kong'un bu sektörde rekabetçiliği zamanla düşmüş ve 2015 yılı itibariyle 1,16'ya gerilemiştir.

Almanya ve ABD ise seçilmiş ülkeler arasında tekstil ve hazır giyim sektöründe karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmayan iki ülkedir. Dönem boyunca bu ülkelerin AKÜ endeksi kesintisiz biçimde 1'den küçük olmuştur. Yani bu ülkeler yüksek düzeyde tekstil ve hazır giyim ürünü ihraç etmesine karşın bu alanda rekabetçi bir yapıya sahip olmadığı ortaya çıkmıştır.

8.SONUÇ

Gerek milli gelir içerisinde aldığı pay ve istihdam yaratıcı etkisi gerekse ihracat potansiyeli nedeniyle tekstil ve hazır giyim sektörü Türk imalat sanayi açısından bir kilometre taşı niteliği taşımaktadır. Her yıl yaklaşık 10 milyar dolarlık dış ticaret fazlası veren bu sektör, cari açık gibi ödemeler dengesi sorunları yaşayan ülkemiz açısından önem teşkil eden bir konumdadır. Bu anlamda söz konusu sektörün dış dünyaya karşı rekabetçiliği Türkiye'nin makroekonomik performansı açısından belirleyici bir nitelik arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmada Türk tekstil ve giyim sektörünün uluslararası rekabet gücü analiz edilmiştir.

AKÜ endeksi ile yapılan analiz sonucunda 2015 yılı itibariyle dünyada en yüksek sekizinci tekstil ve hazır giyim ürünleri ihracatçısı olan Türkiye ekonomisinin, bu sektörde seçilmiş ülkeler arasında en yüksek rekabetçiliğe sahip ikinci ülke olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda Türkiye'nin, AKÜ endeksi sınıflandırmasında $4 < AKÜ$ koşulundan hareketle sektörde güçlü rekabetçi avantaja sahip olduğu saptanmıştır. Buna ilave olarak ülkemizin 2005 yılından sonra sektörde karşılaştırmalı üstünlük avantajı giderek artan ölçüde gerilediği tespit edilmiştir. Nitekim 1996-2005 yılları arasında ortalama 5,91 olan AKÜ endeksi değeri izlenen yıllarda düşüş göstererek 2006-2015 yılları arasında ortalaması 4,55'e gerilemiştir. Bu çerçevede halen rekabetçi yapıya sahip olmasına karşın, Türk imalat sanayinin önemli bir kilometre taşı olan Tekstil ve Hazır Giyim sektörünün uluslararası rekabetçiliği görece düşüş kaydetmektedir.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu ve çalışmada seçilmiş ülkeler olarak sınıflandırılan en yüksek tekstil ve hazır giyim ihracatçısı ülkelerin AKÜ endeksi incelendiğinde tartışmasız en önde gelen ülke Bangladeş'tir. Bangladeş'in incelenen dönemdeki ortalama 17,8 değerinde olan AKÜ endeksi, diğer ülkelerle kıyaslandığında tekstil ve hazır giyim sektöründe en yüksek karşılaştırmalı üstünlük avantajına sahip olduğunu göstermektedir. 2015 yılı baz alındığında bu alanda Bangladeş'i sırasıyla; Türkiye, Vietnam, Hindistan, Çin, İtalya, İspanya, Hong Kong, Almanya ve ABD takip etmektedir.

Bu bilgiler ışığında, Türkiye'nin uluslararası anlamda en rekabetçi sektörlerinden olan tekstil ve hazır giyimde bu avantajını kaybetmemesi adına birtakım önlemler alması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Özellikle 2005 yılı ile birlikte üretim maliyeti avantajına sahip Asya-Pasifik ülkelerinin DTÖ tarafından yürürlüğe konulan düzenlemeler sayesinde dünya ticaretine tam anlamıyla entegre olması, bu bölgenin dışında kalan ülkelerin imalat sanayi sektörlerinin ciddi anlamda rekabet gücünü kaybetme riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Dışa bağımlılığın bir sonucu olarak beliren cari açık sorunu da göz önünde bulunduğu takdirde Türkiye'nin bu rekabetçi ortamda ayakta kalması için sektörde teknolojik yatırımlara yönelerek, Ar-Ge'ye dayalı yüksek katma değerli ihracat yapması gerekmektedir. Bununla birlikte devlet eliyle sektörün ürün pazarlanma sürecinin desteklenmesi, markalaşma, işgücü verimliliğinin artırılması ve üretim maliyetlerini düşürücü diğer politikalarla desteklendiği takdirde Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün uluslararası rekabet gücünün artacağı ve hatta imalat sanayi genelinde dışa bağımlılığın düşürülerek cari işlemler açığının azaltılacağı noktasında desteği olacaktır.

KAYNAKÇA

Aktan, C. C., & Vural, İ. (2004). Rekabet Gücü ve Rekabet Stratejileri. Ankara, TİSK Yayını.

- Balassa, B. (1965). "Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage". The Manchester School of Economic and Social Studies, 33: 92-123.
- Bashimov, G. (2017). "Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü: ASEAN-5 Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Analiz". Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2): 1-15.
- Dickerson, K. G. (1991). Textiles and Apparel in the International Economy. New York, Macmillan Publishing Company.
- Durand, M., & Giorno, C. (1987). "Indicators of International Competitiveness: Conceptual Aspects and Evaluation". OECD Economic Studies: 147-182.
- Ekti, E. (2013). Tekstil Sektörü Raporu: Sektörel Raporlar Serisi V. Düzce: T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı.
- Eren, A. (2014). Türkiye Ekonomisi. Bursa, Ekin Yayınevi.
- Erkan, B. (2011). "Türkiye'nin Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü İhracatında Uluslararası Rekabet Gücünün Belirlenmesi". Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1): 93-110.
- Gupta, M., & Kumar, H. (2017). "Revealed Comparative Advantage: An Analysis of Exports of Rwanda". IOSR Journal of Economics and Finance, 8(3): 69-76.
- Hinloopen, J., & Marrewijk, C. v. (2000). "On the Empirical Distribution of the Balassa Index". Review of World Economics / Weltwirtschaftliches Archiv(137): 1-26.
- İAOSB. (2012). "Tekstil Ürünlerinin İmalatı ve Giyim Eşyalarının İmalatı". İzmir: İAOSB Haber Dergisi.
- Junli, Z. (2010). "The Competitiveness of Chinese Textile and Apparel Industry in Global Value Chain". 2010 International Conference on Internet Technology and Applications, 1-4.
- Karaalp, H. S., & Yilmaz, N. D. (2013). "Comparative Advantage of Textiles and Clothing: Evidence for Bangladesh, China, Germany and Turkey". Fibres & Textiles in Eastern Europe, 1(97): 14-17.
- Kaya, Ö., & Oduncu, A. (2016). "Türk Tekstil Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Değerlendirmesi". Akademik Bakış Dergisi(54): 418-428.
- Kök, R., & Çoban, O. (2005). "Türkiye Tekstil Endüstrisi ve Rekabet Gücü: AB Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Bir Analiz Örneği, 1989-2001". İktisat, İşletme ve Finans Dergisi, 20(228): 68-81.
- OECD. (2018). "Competitiveness(In International Trade)". Erişim Tarihi: 17.10.2018, <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=399>
- Shahzad, K. (2015). "An RCA Analysis of Textiles and Clothing in Pakistan, India, and Bangladesh". The Lahore Journal of Economics, 20(1): 157-168.
- Şahin, D. (2016). "İmalat Sanayinde Rekabet Gücünün Ölçümü: Türkiye ve BRIC Ülkeleri Örneği". Ege Akademik Bakış Dergisi, 16(4): 709-718.
- T.C. Ekonomi Bakanlığı. (2016). "Hazır Giyim Sektörü". Ankara: İhracat Genel Müdürlüğü.
- Ulusal İstihdam Stratejisi. (2016). UİS 1.Çalıştay Raporları: Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü. Ankara: UİS.
- WEF. (2016). "What is competitiveness?". Erişim Tarihi: 25.10.2018, <https://www.weforum.org/agenda/2016/09/what-is-competitiveness/>
- WITS. (2018). "World Integrated Trade Solution Trade Statistics". Erişim Tarihi: 05.11.2018, <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/>
- WTO. (2018). "World Trade Organization". Erişim Tarihi: 20.11.2018, https://www.wto.org/english/tratop_e/texti_e/texti_e.htm